

ÇED'in doğası ve çevre yönetimi sürecinde
ÇED'in önemi

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) nedir?

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) nedir?

ÇED, belirli bir proje veya gelişmenin, çevre üzerindeki önemli etkilerinin belirlendiği bir süreçtir. Bu süreç, kendi başına bir karar verme süreci değildir; karar verme süreci ile birlikte gelişen ve onu destekleyen bir süreçtir.

ÇED'in temel görevi karar vericilerin daha sağlıklı karar vermelerini sağlamak için, onlara, projelerin çevresel etkilerini göstermektir. Bu süreç, gelecek derslerde de görüleceği üzere pek çok aşamadan oluşmaktadır.

ÇED'in en önemli özelliklerinden birisi ilgili taraflar ve halkın görüşlerinin ve kaygılarının dikkate alınabilmesi için sürece katılım sağlanmasıdır. Projeler, idealden çok optimal çözüme ulaşılacak şekilde, tüm tarafların geribildirimleriyle birlikte şeffaf bir biçimde gelişmelidir.

ÇED neden gerekli ve yararlıdır?

ÇED neden gereklidir?

İyi işleyen bir ÇED sürecinin şeffaf doğası ve çok boyutluluğu sayesinde projenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek olası sorunlar, tasarım aşamalarında giderilebilir.

Önerilen projeye getirilen çeşitli alternatiflerin incelenmesi, çevresel yararları arttırırken, proje sahibinin maliyetlerini azaltabilecek başka seçenekler de sunabilir.

Aynı şekilde, halkın katılım süreci sayesinde, ilgili taraflar ve ilgili kamu kurumları arasında güven duygusu oluşturur ve katılımcı doğası sayesinde de ÇED süreci, ülkenin genel demokratik sürecine katkıda bulunur.

ÇED'in yararları

Uygulama aşamasında ortaya çıkabilecek problemlere karşı daha önceden önlemler üreterek hazırlıklı olunması.

Proje sahibi için projenin tüm yönlerinin görülebilmesi ve seçeneklerin değerlendirilebilmesi.

Karar verme sürecine yönelik daha güvenilir ve işbirlikçi bir yaklaşım sağlaması.

ÇED'e giriş

ÇED ile ilk tanışan bir kişi, o an bu işin hiç de zor olmadığını düşünebilir. Gerçekten de ÇED ilk anda insana hemen öğrenilebilecek basit bir konuymuş gibi görünebilir. Ancak kişi işin içine girdikçe, önünde bilinmesi gereken daha pek çok konunun olduğunu görmeye ve karmaşık bir konu içine girdiğini düşünmeye başlayacaktır.

Bununla birlikte, ÇED hiç de basit olmamakla birlikte, adım adım öğrenildikçe kolay kavranabilen bir konudur. ÇED ile tanışmak, büyük bir binanın giriş kapısından içeri adım attıktan sonra, içinde nelerin olduğu bilinmeyen, açılıp bakılması, görülüp öğrenilmesi gereken içiçe geçmiş bir çok odanın kapılarıyla karşılaşmaya benzer.

Çed, tek bir kişinin değil, meslek alanlarına göre farklı kişilerin çed'in farklı alanlarında uzmanlaşarak çalıştıkları çok disiplinli bilimsel bir uygulama alanıdır.

UZMANLIK DALLARI

BIYOTİK ÇEVRE

Flora ve Fauna:

Ekolog

Biyolog

Zoolog

Hidrobiyolog

Coğrafyacı

Orman mühendisi

Sistematik uzmanı

Sistem analisti

SOSYO-EKONOMİK ÇEVRE

Sosyal Çevre:

Sosyolog

Sosyal planlamacı

Mimar

Peyzaj plancısı

Coğrafyacı

Ekonomik Çevre:

Ekonomist

Şehir plancısı

Bölge plancısı

İstatistikçi

Coğrafyacı

Ulaşım plancısı

Tarımsal ekonomist

ABIYOTİK ÇEVRE

Litosfer:

Jeoloji mühendisi

Jeofizikçi

Jeomorfolog

Pedolog

İnşaat mühendisi

Ziraat mühendisi

Hidrosfer:

Hidrolog

Hidrojeolog

Çevre mühendisi

Su kimyası uzmanı

Coğrafyacı

Atmosfer:

Meteorolog

Klimatolog

Çevre mühendisi

VE DİĞERLERİ.....

ÇED'e giriş

Bu çalışmalarını yapan meslek sahiplerinin her birinin yalnızca kendi çalışma alanlarının ÇED ile ilgili tüm ayrıntılarını bilmeleri yeterlidir; ancak, ÇED'in diğer alt konularının ayrıntılarını öğrenmeleri gerekmemekle birlikte, temel ÇED kavramlarını ve çalışmalarını biliyor olmaları gerekir.

Bilimsel ÇED çalışmaları ile elde edilecek sonuçlar bütün bu farklı meslek sahiplerinin ortak ürünü olacaktır. Bu nedenle birbirlerinin yaptıklarını da bütünün parçaları olarak izleyip bilmelidirler. Diğer bir deyişle ÇED'i büyük bir binaya benzettiğimizde, bu binanın planını, her odada nelerin yapılmakta olduğunu genel olarak konuyla ilgili herkes bilmelidir, ama farklı odalarda yapılan farklı işlerin ayrıntılarının yalnızca o odalarda çalışanlar tarafından iyi biliniyor olması, ÇED uygulamalarının işbölümü esasına dayalı bilimsel bir uygulama alanı olmasının gereğidir.

ÇED'e giriş

ÇED'e giriş yapan herkes, öncelikle konuyla ilgili temel kavramları, bu kavramların nasıl geliştiğini, ÇED'in uygulanması ile ilgili mekanizmaların neler olduğunu öğrenmelidir.

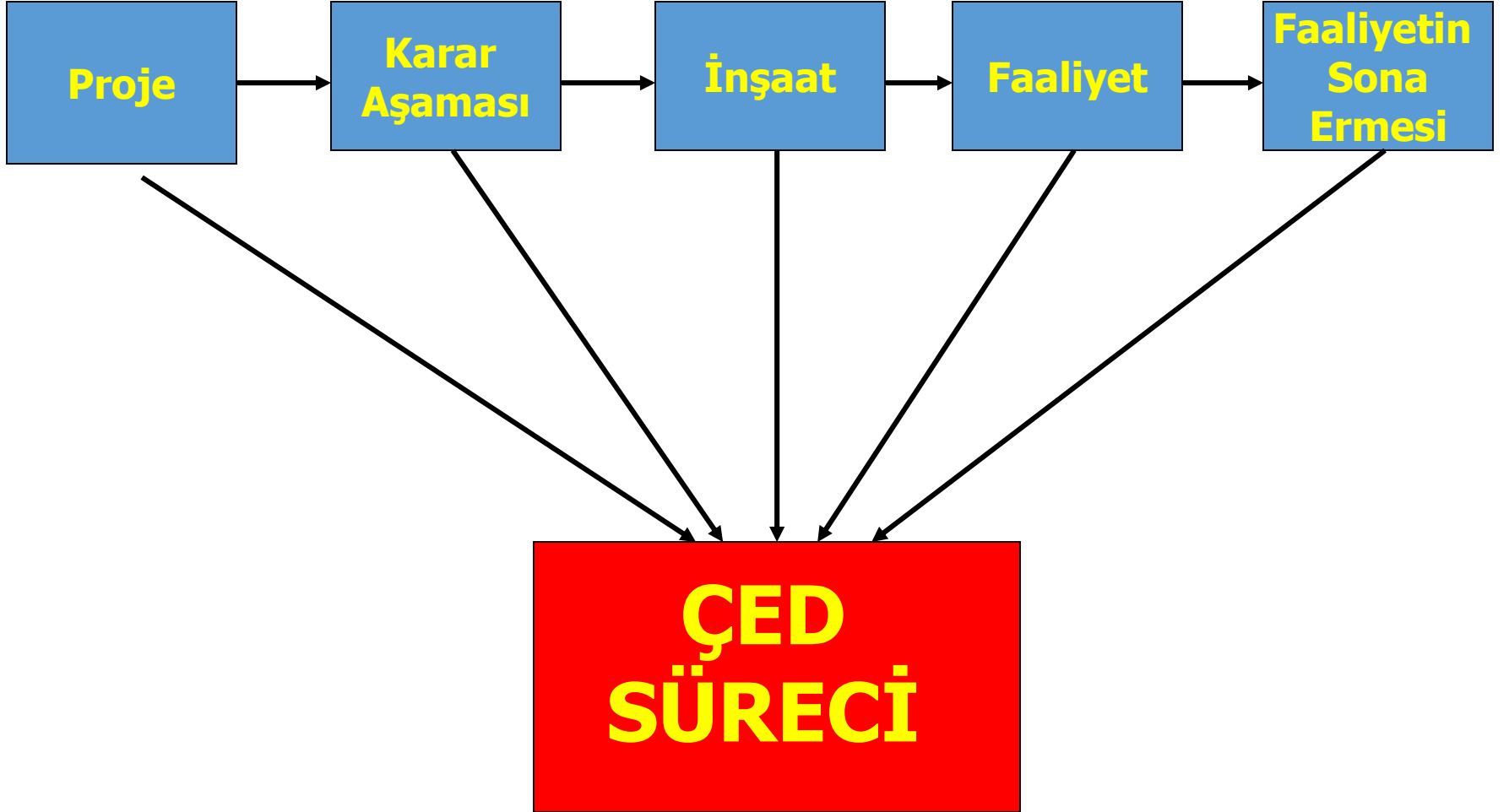
ÇED uzmanları bugüne kadar, ÇED'de kaydedilen gelişmelere paralel olarak ÇED tanımına yeni yeni eklemeler yapmışlardır. Öyle ki, bugün artık ÇED'in tek bir cümleyle tanımlanması ancak çok genel anlamda yapılabilmekte, bütün özelliklerini ise bu tanımdan hareketle detaylandırarak açıklamak gerekmektedir. ÇED'in en genel anlamda tanımı şöyledir:

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED); gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade etmektedir.

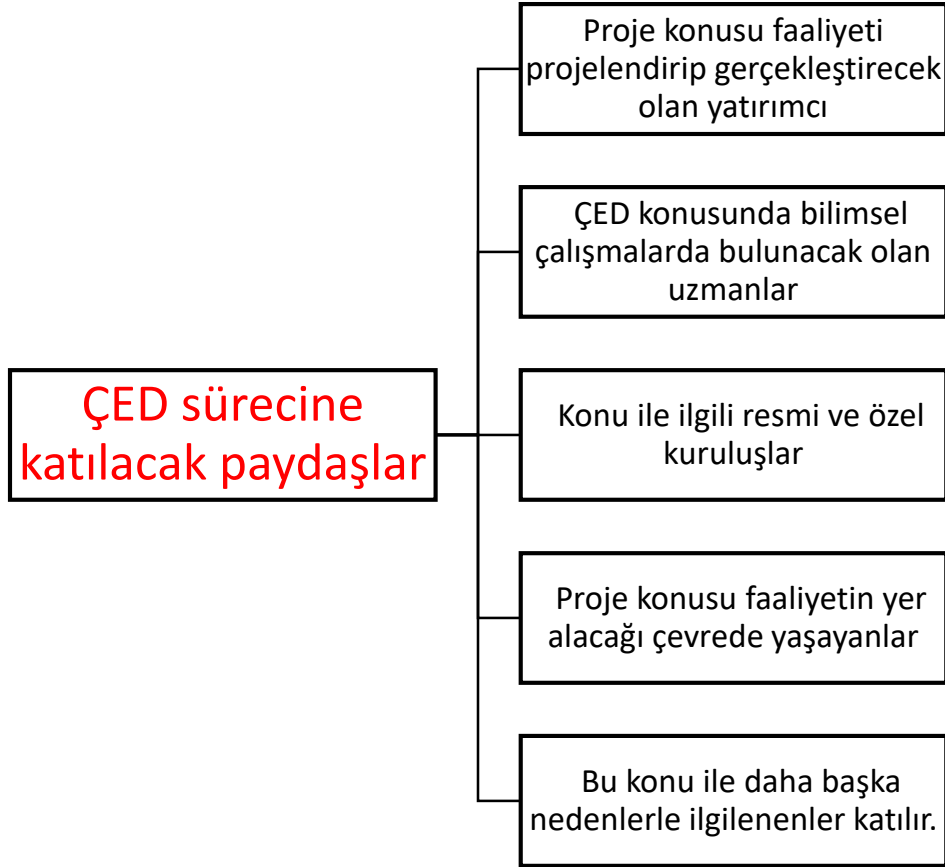
ÇED Nedir?

Tanımdan da anlaşılacağı gibi ÇED, çevre üzerinde etkili olabilecek bir ya da birden fazla faaliyet hakkındaki bir projenin hazırlanmasından sonra başlayıp söz konusu proje ile ilgili karar aşamasında devam eden ve bu projenin gerçekleştirilmesi halinde inşaat ve faaliyet aşamalarında ve hatta faaliyetin sona erdirilmesinden sonra denetimlerle sürdürülen uzun bir çalışma sürecidir.

Bu özelliği ile ÇED, çevresel etkileri olan faaliyetlerin bu etkilerinin sürekli ve düzenli olarak, bilimsel yöntemler ve tekniklerle kontrolünün sağlanmasında kullanılan en önemli çevre yönetim aracıdır.

ÇED Sürecine Katılacak Olan Paydaşlar

Kaynakça

BARTH, H-G., BAYRAKTAR, A., KANTARCI, D., KOCASOY, G., MÜZEZZİNOĞLU, A. 1991. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) – Uygulamadan Örnekler. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara.

GLASSON,J., THERIVEL,R., CHADWICK, A. 2005. Introduction to Environmental Impact Assessment. Routledge, New York.

ÖZER, A.Ö. 1996. Çevresel Etki Değerlendirmesine Giriş. Ankara.

ÖZER, A.Ö., ARAPKİRLİOĞLU, K., EROL, C. 1996. Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

SAYGILI, A. 2007. Çevre Hukuku Açısından Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

ŞENGÜL, M. 2002. Türkiye’de ÇED ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği İçerik Çözümlemesi. Detay Yayıncılık, Ankara.

TÜRKİYE ÇAVRE VAKFI. 1994. ÇED Eğitimi. Ankara.

USLU, O. 1993. Çevresel Etki Değerlendirmesi. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.

YÜCEL, M. 2001. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED). Baki Kitabevi, Adana.